

NATIONAL SANSKRIT UNIVERSITY: TIRUPATI

DEPARTMENT OF VEDABHASYAM

शास्त्री- सामवेदः

SHASTRI SYLLABUS

2nd Elective for Sastri Sammanitha & B.A. Honours

Choice Based Credit System (SHASTRI) Syllabus

Pattern of marks

(Following pattern will be followed for each paper in each semester)

External Assessment = 75 Marks for written Examination

15 objective ×1 Marks = 15×1	= 15 Marks
2 (out of 4) × 15 Marks = 2×15	= 30 Marks
6 (out of 12) × 5 Marks = 6 × 5	= 30 Marks
	<hr/>
Total	= 75 Marks
Internal Assessment: (Assignments, Class Test Etc.)	= 25 Marks
Grand Total	= 100 Marks

Objective of the Course

विषयस्योद्देश्यम् —

गीतायां भगवानाह — वेदानां सामवेदोऽस्मि इति । अतः वृहद्वेवतायाम् उच्यते यत् सामानि
यो वेति स वेदतत्वम् । अनेनास्यवेदस्य परमगौरवं सिद्ध्यति । गानपूर्वकमुपासनमेव अस्य वेदस्य
परमोद्देश्यं भवति ।

पाठ्यऋग्मेऽस्मिन् सामवेदस्य कौथुमसंहितायाः पूर्वीर्चिकः, सामविधानब्राह्मणम्,
आर्षेयकल्पः, मीमांसापरिभाषा, जैमिनीयन्यायमालाविस्तरप्रभृतयः, अनेके ग्रन्थाः पाठ्यन्ते । तत्र
विशेषरूपेण साम्नः स्वरूपम्, तत्र विद्यमानाः औद्गातृप्रयोगाः यदिदानीं प्रायशः लुप्ताः छात्रैः
अस्याध्ययनेन अवगन्तुं शक्यते ।

शास्त्री- वेदभाष्यम्

1st Semestar

सामवेदः

Paper No- 1

विषयः सामवेदसंहितायाः पूर्वार्चिकस्य प्रथमोऽध्यायः।

Unit – 1 प्रथमोऽध्यायस्य आदितः तृतीयखण्डं यावत्।

Objective - अत्र अग्निदेवतायाः स्तुतिः विहिताः। तस्य यज्ञे आह्वानमपि कृता वर्तते।

Unit – 2 प्रथमोऽध्यायस्य चतुर्थखण्डतः षष्ठखण्डं यावत्।

Objective – अत्र अग्निदेवतायाः स्तुतिः विहिताः। तस्य यज्ञे आह्वानमपि कृता वर्तते।

Unit – 3 प्रथमोऽध्यायस्य सप्तमाष्टमखण्डौ।

Objective – अत्र अग्निदेवतायाः स्तुतिः विहिताः। तस्य यज्ञे आह्वानमपि कृता वर्तते।

Unit – 4 प्रथमोऽध्यायस्य नवमदशमखण्डौ।

Objective – अत्र अग्निदेवतायाः स्तुतिः विहिताः। तस्य यज्ञे आह्वानमपि कृता वर्तते।

Unit – 5 प्रथमोऽध्यायस्य एकादशद्वादशखण्डौ।

Objective - अत्र अग्निदेवतायाः स्तुतिः विहिताः। तस्य यज्ञे आह्वानमपि कृता वर्तते।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् अग्निदेवतायाः स्तुतिः कृता वर्तते। तत्र अग्निदेवतायाः स्तुतिबाहुल्यात्

काण्डस्यास्य नाम आग्नेयकाण्डम् इति अग्ने स्वरूपं तस्य यागे प्रधान्यं तस्य पराक्रमम् इत्यादि

विषयाः प्रधानभूताः भवन्ति। अनेकैः साममन्त्रैः अग्निः स्तूयमानः भवति।

शास्त्री- वेदभाष्यम्

1st Semestar

सामवेदः

(Interdisciplinary)

Paper No- 2

विषयः आर्ष्यकल्पे उपोद्धाते सप्तसोमसंस्थाप्रयोगः।

Unit – 1 अग्निष्ठोमः।

Objective - अत्र अग्निष्ठोमसम्बन्धिप्रयोगः प्रतिपादिताः।

Unit – 2 अत्यग्निष्ठोमः।

Objective – अत्र अत्यग्निष्ठोमसम्बन्धप्रयोगः प्रोक्ताः।

Unit – 3 उक्थः, षोडशी।

Objective – अत्र उक्थः, षोडशी इत्यनयोः सोमसंस्थयोः प्रयोगः विहिताः।

Unit – 4 वाजपेयः।

Objective – अत्र वाजपेययागसम्बन्धि प्रयोगः वर्णिताः।

Unit – 5 अतिरात्रः, आप्तर्यामः।

Objective - अत्र अतिरात्र-आप्तर्यामादि प्रयोगः प्रोक्ताः।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् प्रकरणदिशा वेदस्यापौरुषेयत्वविचारः, यागहोमयोः भेदविचारः, शाब्दी, आर्थी इति भावनाविचारः, अर्थवाद- विचारश्च प्रतिपादिताः। अस्याध्ययनेन प्रकरणपरकज्ञानं सम्पाद्यते।

शास्त्री- वेदभाष्यम्
2st Semestar
सामवेदः
Paper No- 3
सामवेदसंहितायां पूर्वार्चिकस्य द्वितीयोऽध्यायः

Unit – 1 द्वितीयोऽध्यायस्य प्रथमद्वितीयखण्डौ ।

Objective - अत्र इन्द्रदेवतायाः स्तुतिः प्रतिपादिता ।

Unit – 2 द्वितीयोऽध्यायस्य तृतीयचतुर्थाध्यायौ ।

Objective – अत्र इन्द्रदेवतायाः स्तुतिः प्रतिपादिता ।

Unit – 3 द्वितीयोऽध्यायस्य पञ्चमषष्ठाध्यायौ ।

Objective – अत्र इन्द्रदेवतायाः स्तुतिः प्रतिपादिता ।

Unit – 4 द्वितीयोऽध्यायस्य सप्तमखण्डात् नवमखण्डं यावत् ।

Objective – अत्र इन्द्रदेवतायाः स्तुतिः प्रतिपादिता ।

Unit – 5 द्वितीयोऽध्यायस्य दशमखण्डतः द्वादशखण्डं यावत् ।

Objective - अत्र इन्द्रदेवतायाः स्तुतिः प्रतिपादिता ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् इन्द्रदेवतायाः नानाविधैः साममन्त्रैः स्तुतिः विहिता वर्तते । सर्वत्र

इन्द्रदेवतायाः स्तुतिः बाहुल्यत्वात् ऐन्द्रकाण्डम् इति नाम्ना काण्डमिदं प्रोच्यते ।

शास्त्री वेदभाष्यम्

2nd Semestar

(Interdisciplinary)

Paper No- 4

विषय: मीमांसापरिभाषा

Unit – 1 मीमांसापरिभाषायाः प्रथमप्रकरणम्

Objective वेदस्यापौरुषेयत्वं, पञ्चविधत्वम्, तस्यभेदाः प्रकिर्तीताः सन्ति ।

Unit – 2 मीमांसापरिभाषायाः द्वितीयप्रकरणादितः कर्मभेदं यावत् ।

Objective अत्र कर्मणः भेदाः तथा स्वरूपं वर्णितमस्ति ।

Unit – 3 यागहोमशब्दार्थविचारात् द्वितीयप्रकरणान्तं यावत् ।

Objective यागहोम इत्यनयोः भेदविचारः सल्लक्ष्यते ।

Unit – 4 तृतीयप्रकरणम् ।

Objective भावनाविचारः प्रतिपादितः ।

Unit – 5 चतुर्थप्रकरणम् ।

Objective अर्थवादविचारः तया कर्मभेदः प्रमुखतया संल्लक्ष्यते ।

Objective of the Paper

विषयस्योदेशकथनम् —

विषयेऽस्मिन् प्रकरणदिशा वेदस्यापौरुषेयत्वविचारः, यागहोमयोः भेदविचारः,
शाब्दी-आर्थी इति भावनाविचारः अर्थवाद-विचारश्च प्रतिपादिताः । अस्याध्यायनेन प्रकरणपरकज्ञानं
सम्पाद्यते ।

शास्त्री- वेदभाष्यम्

3rd Semestar

सामवेदः

Paper No- 5

विषयः सामवेदसंहितायां पूर्वार्चिकस्य तृतीयोऽध्यायः ।

Unit – 1 तृतीयोऽध्यायस्य प्रथमद्वितीयखण्डौ ।

Objective - अत्र इन्द्रदेवतायाः स्तुतिः प्रतिपादिता ।

Unit – 2 तृतीयोऽध्यायस्य तृतीयचतुर्थखण्डौ ।

Objective – अत्र इन्द्रदेवतायाः स्तुतिः प्रतिपादिता ।

Unit – 3 तृतीयोऽध्यायस्य पञ्चमतः सप्तमकाण्डं यावत्

Objective – अत्र इन्द्रदेवतायाः स्तुतिः प्रतिपादिता ।

Unit – 4 तृतीयोऽध्यायस्य अष्टमखण्डात् दशमखण्डं यावत् ।

Objective – अत्र इन्द्रदेवतायाः स्तुतिः प्रतिपादिता ।

Unit – 5 तृतीयोऽध्यायस्य एकादश-द्वादशखण्डौ

Objective - अत्र इन्द्रदेवतायाः स्तुतिः प्रतिपादिता ।

Objective of the Paper

विषयोद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् बहुभिः सामग्र्ये इन्द्रदेवतायाः स्वरूपं तस्याः यागे सोमपानम्, स्तुतिरपि कृता
वर्तते ।

शास्त्री- वेदभाष्यम्

3rd Semester
सामवेदः

(Interdisciplinary)

Paper No- 6

विषय:- वेदाङ्गेतिहासः

Unit – 1 शिक्षा ।

Objective - वर्णोच्चारणप्रकारः, प्रयत्नादीनां प्रकारः, स्वरः, मात्रा, कालप्रभृतिविचारः ।

Unit – 2 कल्पः ।

Objective – श्रौतसूत्र-गृह्यसूत्र-धर्मसूत्र-शूल्वसूत्रेत्यादीनां विषये वर्णनम् ।

Unit – 3 व्याकरणम्, निरुक्तज्ञ ।

Objective – सन्धि, समासादिविषये एवं निघण्टु, नैगम, दैवतकाण्डत्रयाणां वर्णनं
परिचयात्मकमध्ययनं च ।

Unit – 4 छन्दः ।

Objective – अत्र गायत्री, उष्णिक्, त्रिष्टुप्, पडक्ति:, जगती, अनुष्टुप्, बृहती,
सप्तछन्दांसिविषये वर्णनम्।

Unit – 5 ज्योतिषम् ।

Objective - अत्रसिद्धान्तसहितहोरादि स्कन्धत्रयाणा वर्णनंराशिग्रहाणांवर्णनं
कालनिर्णयश्चेति ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् शिक्षा-कल्प-निरुक्त-छन्द-ज्योतिष-व्याकरणादिषणांछन्दसां च
परिचयः वर्तते । अस्याध्ययनेन वेदोक्तविषयाणामुपरि ज्ञानार्जनंभवति । उच्यते –हि पाणिनीयशिक्षायां
– तस्मात्साङ्गमधीत्यैव ब्रह्मलोके महीयते । पाणिनीयशिक्षा-४ २

शास्त्री- वेदभाष्यम्

4th Semestar

सामवेदः

Paper No- 7

विषयः सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य प्रथमोऽध्यायः ।

Unit – 1 प्रथमोऽध्यायस्य प्रथमद्वितीयखण्डौ ।

Objective - अत्र बहिष्पवमानस्तोत्रमन्त्राः सम्पादिताः ।

Unit – 2 प्रथमोऽध्यायस्य तृतीयखण्डः ।

Objective – अत्र बहिष्पवमानस्तोत्रमन्त्राः सम्पादिताः ।

Unit – 3 प्रथमोऽध्यायस्य चतुर्थखण्डः ।

Objective – अत्र बहिष्पवमानस्तोत्रमन्त्राः सम्पादिताः ।

Unit – 4 प्रथमोऽध्यायस्य पञ्चमखण्डः ।

Objective – अत्र बहिष्पवमानस्तोत्रमन्त्राः सम्पादिताः ।

Unit – 5 प्रथमोऽध्यायस्य षष्ठखण्डौ ।

Objective - अत्र बहिष्पवमानस्तोत्रमन्त्राः सम्पादिताः ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

प्रकरणेऽस्मिन् सोमयागे प्रयुक्ताः साममन्त्राः आम्नाताः । तत्र प्रधानतया

बहिष्पवमानस्तोत्रमन्त्राः सम्पादिताः । अत्र पवमानः नाम सोमः तस्यैव स्तुति महती कृता वर्तते ।

शास्त्री- वेदभाष्यम्
4th Semestar
सामवेदः

(Interdisciplinary)

Paper No- 8

विषय: सामविधानब्राह्मणस्य प्रथमप्रपाठकः ।

Unit – 1 प्रथमप्रपाठके प्रथमखण्डः ।

Objective अत्र प्रथमसृष्टिः, देवानामुपजीवनम्, साम्नां स्वरूपम्, तथा स्वर्णप्राप्त्युपायाः
एते विषयाः प्रतिपादिताः।

Unit – 2 प्रथमप्रपाठके द्वितीयतृतीयखण्डौ।

Objective – अत्र कृच्छ्रविधिः तत् फलं च प्रतिपादितम्। स्वाध्यायाध्ययनविधिः अपि
प्रोक्तः।

Unit – 3 प्रथमप्रपाठके चतुर्थपञ्चमखण्डौ।

Objective – अत्र व्रतसहितमन्त्राणामनुष्ठानेन यागफलप्राप्तिः।

Unit – 4 प्रथमप्रपाठके षष्ठसप्तमखण्डौ।

Objective – अत्र प्रायश्चित्तविधिः, कृच्छ्रविधिश्च समाप्नातः।

Unit – 5 प्रथमप्रपाठके अष्टमखण्डः।

Objective - अत्र प्रायश्चित्तविशेषाः प्रोक्ताः।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

सामवेदस्य ब्राह्मणेषु प्रधानब्राह्मणत्वेन ब्राह्मणमिदं प्रथते। प्रकरणेऽस्मिन् प्रथमसृष्टिः
देवानामुपजीवनम्, साम्नां स्वरूपम्, स्वर्णप्राप्त्युपायाः, कृच्छ्रादि व्रतानि प्रायश्चित्तादिविषयाः
प्राधान्येन समाप्नाताः।

शास्त्री- वेदभाष्यम्

5th Semestar

सामवेदः

Paper No- 9

विषय: सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य द्वितीयोऽध्यायः —

Unit – 1 द्वितीयोऽध्यायस्य प्रथमखण्डः।

Objective अत्र श्रौत्रामणी स्तोमनिष्पन्नमन्त्राः प्रोत्ताः।

Unit – 2 द्वितीयोऽध्यायस्य द्वितीयखण्डः।

Objective – अत्र श्रौत्रामणी स्तोमनिष्पन्नमन्त्राः प्रोत्ताः।

Unit – 3 द्वितीयोऽध्यायस्य तृतीयखण्डः।

Objective – अत्र श्रौत्रामणी स्तोमनिष्पन्नमन्त्राः प्रोत्ताः।

Unit – 4 द्वितीयोऽध्यायस्य चतुर्थखण्डः।

Objective – अत्र श्रौत्रामणी स्तोमनिष्पन्नमन्त्राः प्रोत्ताः।

Unit – 5 द्वितीयोऽध्यायस्य पञ्चमषष्ठखण्डौ।

Objective - अत्र श्रौत्रामणी स्तोमनिष्पन्नमन्त्राः प्रोत्ताः।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

प्रकरणेऽस्मिन् श्रौतयागे स्तोमनिष्पन्नमन्त्राः प्रोत्ताः। अत्र श्रौतयागे

स्तोमनिष्पन्नमन्त्रैः सोमस्य स्तुतिः विहिता वर्तते। येन श्रौतयागसम्पन्नो भवति ।

शास्त्री- वेदभाष्यम्
5th Semestar
सामवेदः

(Interdisciplinary)

Paper No- 10

विषय: सामविधानब्राह्मणस्य द्वितीयप्रपाठकः ।

Unit – 1 द्वितीयप्रपाठकस्य प्रथमद्वितीयखण्डौ ।

Objective अत्र काम्यकर्मणि दीर्घायुकामस्य कर्मविशेषाः प्रोक्ताः ।

Unit – 2 द्वितीयप्रपाठकस्य तृतीयचतुर्थखण्डौ ।

Objective – अत्र क्षुद्ररोगशान्तिः, सर्पमयत्कान्तिः, शतृमयनिवारणोपायश्च प्रतिपादिताः ।

Unit – 3 द्वितीयप्रपाठकस्य पञ्चमखण्डः ।

Objective – अत्र वशीकरणोपायाः प्रोक्ताः ।

Unit – 4 द्वितीयप्रपाठकस्य षष्ठखण्डः ।

Objective – अत्र सौभाग्यप्राप्तये, यशप्राप्तये, च कर्तव्यविशेषाः विहिताः ।

Unit – 5 द्वितीयप्रपाठकस्य सप्तमाष्टमखण्डौ ।

Objective - अत्र ब्रह्मवर्चसप्राप्ति- प्राजापत्यादि कर्तव्यकर्मविशेषाः प्रोच्यन्ते ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

प्रकरणेऽस्मिन् काम्यकर्माणि, दीर्घायुकामस्य कर्मविशेषाः, क्षुद्ररोगशान्तिः,
शत्रुनिवारणोऽपायः, वशीकरणोपायः, सौभाग्यप्राप्तिः, यशप्राप्तिः, ब्रह्मवर्चसप्राप्तिनिमित्तमुपायाः
प्रतिपादिताः।

शास्त्री- वेदभाष्यम्

6th Semestar

सामवेदः

Paper No- 11

विषय: सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य तृतीयोऽध्यायः —

Unit – 1 तृतीयोऽध्यायस्य प्रथमखण्डः।

Objective अत्र सोमसम्बन्धिमन्त्राः प्रतिपादिताः।

Unit – 2 तृतीयोऽध्यायस्य द्वितीयखण्डः।

Objective – अत्र सोमसम्बन्धिमन्त्राः प्रतिपादिताः।

Unit – 3 तृतीयोऽध्यायस्य तृतीयखण्डः।

Objective – अत्र सोमसम्बन्धिमन्त्राः प्रतिपादिताः।

Unit – 4 तृतीयोऽध्यायस्य चतुर्थखण्डः।

Objective – अत्र सोमसम्बन्धिमन्त्राः प्रतिपादिताः।

Unit – 5 तृतीयोऽध्यायस्य पञ्चमषष्ठखण्डौ।

Objective - अत्र सोमसम्बन्धिमन्त्राः प्रतिपादिताः।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् सोमयागे प्रयुक्ताः साममन्त्राः प्रोक्ताः । किञ्च यैः साममन्त्रैः सोमस्य
महती प्रशंसा कृता वर्तते ।

शास्त्री वेदभाष्यम्

6th Semester

(Interdisciplinary)

Paper No- 12

विषयः (सायणभाष्यम्) ऋग्वेदभाष्यभूमिका -

Unit – ऋग्वेदस्याभ्यर्हितत्वम् 1 वेदप्रामाण्यम् मन्त्रप्रामाण्यविचारश्च ,

Objective – वेदानां मध्ये ऋग्वेदस्यैव प्राथम्यम् । वेदस्य प्रमाणविषयकचर्चा
वर्णिताऽस्ति । पूर्वपक्षस्य मतखण्डनपुरस्सरं सैद्धान्तिकविचारः ।

Unit – वेदापौरुषेयत्वम्, ब्राह्मणप्रामाण्यम् 2

Objective – ब्राह्मणग्रन्थानां अध्ययनपरकत्वे आवश्यकता
सम्पादनम् वेदापौरुषेयत्वविचारः ।

Unit – ऋगादीनां लक्षणम्, ब्राह्मणलक्षणम्, मन्त्रलक्षणम् 3

Objective – वेदोक्तमन्त्राणां मीमांसानुगुणं लक्षणविचारः ब्राह्मणभागस्य ,
लक्षणम् । दशविघलक्षणं ऋगादीनां

Unit – वेदार्थज्ञानप्रशंसा, अध्ययनविधिः 4

Objective – वेदादीनाम् अध्ययनपरकविधेः वर्णनम् वेदाध्ययनप्रशंसा । ,

Unit – अनुबन्धचतुष्टयं षड्जानां परिचयश्च 5

Objective – अनुबन्धचतुष्टयस्य वर्णनम् शिक्षादिषड्जानां परिचयः । ,

Objective of the Course

विषयोदेश्योकथनम्-

अयं ऋग्वेदभाष्यभूमिकाग्रन्थः प्रकणग्रन्थत्वेन प्रसिद्धः । अत्र ग्रन्थे प्रतिपादितविषयाः अत्यन्तं प्रसिद्धाः । वेदस्वरूपं मन्त्रब्राह्मणयोः लक्षणप्रामाण्यविचारः ,वेदस्यापौरुषत्वम् , षड्जानां स्वरूपं इत्येते विषयाः ग्रन्थे ,वेदार्थज्ञानप्रशंसाऽस्मिन् मीमांसाशास्त्रानुगुणं प्रतिपादिताः । सर्वैः संस्कृतछात्रैः एतस्य ग्रन्थस्य अवश्यमध्ययनं कर्तव्यम् । येन वेदसम्बन्धज्ञानं नियतं भवितुमर्हति ।

शास्त्री चतुर्थवर्षम्

7th semester

Course.13

विषयः सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य दशमेकादशाध्यायौ ।

Unit – 1 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य दशमाध्यायस्य प्रथमखण्डात् तृतीयखण्डं यावत् ।

Objective - अत्र सोमदेवतासम्बन्धितमन्त्राः प्रोत्ता� ।

Unit – 2 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य दशमोऽध्यायस्य चतुर्थात् षष्ठखण्डं यावत् ।

Objective – अत्र सोमदेवतासम्बन्धितमन्त्राः प्रोत्ता� ।

Unit – 3 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य दशमोऽध्यायस्य सप्तमात् नवमखण्डं यावत् ।

Objective – अत्र सोमदेवतासम्बन्धितमन्त्राः प्रोत्तराः ।

Unit – 4 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य दशमोऽध्यायस्य दशमात् द्वादशखण्डं
यावत् ।

Objective – अत्र सोमदेवतासम्बन्धितमन्त्राः प्रोत्तराः ।

Unit – 5 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य एकादशोऽध्यायस्य प्रथमात् तृतीयं यावत् ।

Objective - अत्र सोमदेवतासम्बन्धितमन्त्राः प्रोत्तराः ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् सोमदेवतासम्बन्धिमन्त्राः प्रतिपादिताः । तत्र सोमस्य स्तुतिः सोमस्य वर्णनं यागे
तस्य विनियोगादिकं च समाप्नातम् ।

शास्त्री चतुर्थवर्षम्

7th semester

Course. 14

Interdisciplinary

विषय:- निरुक्तम् (प्रथमद्वितीयाध्यायौ)

Unit – 1 निरुक्ते प्रथमोऽध्यायस्य प्रथमद्वितीयपादौ

Objective - नामाख्यातोपसर्गनिपातादीनां परिचयः, निघण्टुशब्दनिर्वचनम्,
षड्भावविकाराः, निपातादीनांविचारः ।

Unit – 2 प्रथमोऽध्यायस्य तृतीयचतुर्थपादौ ।

Objective – निपातविचारः, नामाख्यातयौ; वाक्ये आख्यातस्य एव प्राधान्यम्,
विषयेऽस्मिन् निरुत्काराणामभिप्रायः ।

Unit – 3 प्रथमोऽध्यायस्य पञ्चमषष्ठपादौ ।

Objective – ब्राह्मणवैशिष्ट्यम्, मन्त्रप्रामाण्यम्, वेदार्थप्रशंसा । निरुत्काध्ययनस्य प्रशंसा ।

Unit – 4 द्वितीयोऽध्यायस्य आदितः चतुर्थपादं यावत्

Objective – निर्वचनसिद्धान्ताः, गौहिरण्य, आदित्यादिशब्दानां निर्वचनानि ।

Unit – 5 पञ्चमपादात् सप्तमपादं यावत् ।

Objective – रश्मि, रात्रि, अहः, वाङ् उदक, नदीत्यादि शब्दानां निर्वचनानि ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् चत्वारिपदजातानि, षड्भावविकाराः, उपसर्गनिरूपणम्, निपाताः,
मन्त्रलक्षणम्, ब्राह्मणलक्षणम्, वेदार्थप्रशंसा, निरुत्काध्ययनप्रशंसा च वर्णिता । निर्वचनसिद्धान्ताः,
गौहिरण्य, आदित्यादिशब्दानां निर्वचनानि । रश्मि, रात्रि, अहः, वाङ् उदक, नदीत्यादि
शब्दानां निर्वचनानि ।

8th semester

Course.15

विषय:-Editing of One Manuscript.

Course. 16

विषय:-Editing of One Manuscript.

NATIONAL SANSKRIT UNIVERSITY: TIRUPATI

DEPARTMENT OF VEDABHASYAM

DEPARTMENT OF VEDABHASYAM

आचार्य- सामवेदः

ACHARYA SYLLABUS

Pattern of marks

(Following pattern will be followed for each paper in each semester)

External Assessment = 70 Marks for written Examination

2(out of 4) × 15 Marks	= 30 Marks
2(out of 4) × 10 Marks	= 20 Marks
2(out of 4) × 5 Marks	= 10 Marks
10 Objectives × 01 Marks	= 10 Marks
Total	= 70 Marks

Internal Assessment = 30 Marks

Objective type Question (Class Test)	= 10 Marks
Paper presentation in Departmental Seminar	= 10 Marks
Assignments	= 10 Marks
Total	= 30 Marks

Grand Total = 70 Marks + 30 Marks = 100 Marks

Objective of the Course

विषयस्योदेश्यम् —

वेदस्यास्योदेश्यमस्ति यत् गानपूर्वकमुपासनमिति ।

आर्चिकगानरूपेण च वेदस्यास्य द्वौ प्रधानौ भागौ स्तः । तत्र पूर्वार्चिकं गानप्रधानम्, उत्तरार्चिकं तु अनुष्ठाननिर्देशकं भवति । तत्र यो जागार तमृचः कामयन्ते । यो जागार तम सामानि यन्ति । इति ऋग्वेदे तथा सामवेदस्य प्रशंसादृश्यते ।

तत्र पाठ्यऋग्मेऽस्मिन् सामवेदस्य संहितायाः उत्तरार्चिकभागः ताण्ड्यब्राह्मणम्, छान्दोग्योपनिषद् द्राह्मायणश्रौतसूत्रम्, निरुक्तमित्यादयः ग्रन्थाः पाठ्यन्ते । तत्र विशेषेष दशरात्रम्,

एकाहः, अहीनः, सत्रम् प्रायश्चित्प्रभृतयः विषयाः भवन्ति । एतेषामध्ययनेन छात्राणाम्
आदगातृप्रयोग- सामवेदविषये च ज्ञानं भवितुमर्हति ।

आचार्यः - वेदभाष्यम्

1st Semestar

सामवेदः

Paper No- 1

विषयः द्राह्यायणश्रौतसूत्रम् (प्रथमपटलः) ।

Unit – 1 प्रथमपटलस्य प्रथमखण्डः ।

Objective - अत्र सर्वकर्तृत्वाधिकारः प्रोक्तः ।

Unit – 2 प्रथमपटलस्य द्वितीयखण्डः ।

Objective – अत्र अहर्गणपूजा यजमानेन औदगातृगणानां पूजनम् ।

Unit – 3 प्रथमपटलस्य तृतीयखण्डः ।

Objective – अत्र सुब्रह्मण्यावाहनं प्रोक्तम् ।

Unit – 4 प्रथमपटलस्य चतुर्थखण्डस्य पञ्चदशसूत्रं यावत् ।

Objective – अत्र विकृतिविशेषाः यागे सुब्रह्मण्यानां पूजनं समाप्नातम् ।

Unit – 5 प्रथमपटलस्य षोडश(१६) सूत्रात् चतुर्दशखण्डं यावत् ।

Objective - अत्र सूत्याहादिषु ऋषीणामभिप्रायाः प्रोक्ताः ।

Objective of the Paper

विषयस्योदेशकथनम् —

विषयेऽस्मिन् सर्वकर्तृत्वाधिकारः अहर्गणपूजा, औद्रातृगणानां पूजनम्, सुब्रह्मण्यावाहनम्, सूत्याहादिषु ऋषीणामभिप्रायदिकम् इत्यादि विषयाः सूत्रकारेण प्रतिपादिताः। एतस्य ज्ञानमनिवार्यमेव भवतीति।

आचार्यः - वेदभाष्यम्

1st Semestar

सामवेदः

Paper No- 2

विषयः ताण्ड्यमहाब्राह्मणम् (प्रथमोऽध्यायः)

Unit – 1 प्रथमोऽध्यायस्य प्रथमद्वितीयखण्डौ।

Objective - अत्र सोमयागसम्बन्धिप्रयोगः प्रतिपादिताः।

Unit – 2 प्रथमोऽध्यायस्य तृतीयचतुर्थखण्डौ।

Objective – अत्र सरस्वती, सूर्यः, सोमः इत्यादीनां विषये तथा सवनीयपशोः वपायाः वर्णनञ्चाभिहितम्।

Unit – 3 प्रथमोऽध्यायस्य पञ्चमषष्ठखण्डौ

Objective – अत्र चमसभक्षणम्, सोमीयग्रहणां वर्णनञ्च प्रोक्तम्।

Unit – 4 प्रथमोऽध्यायस्य सप्तमाष्टमखण्डौ।

Objective – अत्र दक्षिणहोमः, दक्षिणाप्रदानञ्च प्रतिपादितम्।

Unit – 5 प्रथमोऽध्यायस्य नवमदशमखण्डौ ।

Objective - अत्र स्तोमविभागः (त्रिवृदादि) षोडशी अतिरात्रादीनां वर्णनं प्रतिपादितम् ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् सर्वसोमयागाङ्गभूताः औद्धात्रा यजुमन्त्रैः प्रथमोऽध्याये ब्राह्मस्तुतिः प्रसरमन्त्रैः सह विद्यते । अत्र सरस्वती सोम सूर्यादीनां स्तुरिः सोमीयग्रहाणां वर्णनं दाक्षिणहोमः, स्तोमविभागः इत्यादयः प्रमुखाः भवन्ति ।

आचार्य वेदभाष्यम्

1st Semestar

Interdisciplinary

Paper No- 3

विषयःजैमिनीयन्यायमालाविस्तरः-

Unit – ,धर्मलक्षणम्,जिज्ञासाधिकरणम् 1धर्मप्रामाण्यम्,चोदनाप्रामाण्यम्,

Objective –धर्मस्य लक्षणम्,चोदनाधर्ममूलकत्ववर्णनम् ।,प्रामाण्यम्,

Unit –वेदापौरुषेयार्थवादः । ,वाक्याधिकरणम्,शब्दनित्यत्वाधिकरणम् 2

Objective –वेदवाक्यस्य नित्यत्वम् अपौरुषेयत्वम् अर्थवादश्च । ,

Unit – ,मन्त्राधिकरणम् 3स्मृत्याधिकरणम्,विरोधाधिकरणम्,

तत्प्रक्षणाधिकरणम्

Objective –मन्त्रभागप्रामाण्यम् तथा स्मृत्याद्याधिकरणविषयः ।

Unit –मन्त्रलक्षणम्,ब्राह्मणलक्षणम्,अपूर्वाधिकरणम् 4

Objective – ब्राह्मणलक्षणम् अपूर्वाधिकरणविधिः । ,

Unit – ,निगदाधिकरणम् ,आचारप्रामाण्यम् ,ऋग्यजुस्सामलक्षणम् 5

ग्रहैकत्वाधिकरणम्।

Objective – ऋगादीनां लक्षणम् आचारप्रामाण्यम् ,

Objective of the Course

विषयोदेश्यथनम्-

विषयेऽस्मिन् धर्मलक्षणम् ,ब्राह्मणलक्षणम् ,वेदापौरुषेयत्वम् ,वेदनित्यत्वम् ,

ऋगादीनां लक्षणं च प्रतिपादितम् । ,अपूर्वाधिकरणम्

आचार्यः - वेदभाष्यम्

1st Semestar

सामवेदः

Paper No- 4

विषयः सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य द्वादशत्रयोदशोऽध्यायौ । (सायणभाष्यम्)

Unit – 1 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य द्वादशोऽध्यायस्य प्रथमखण्डात् तृतीयखण्डं यावत् ।

Objective - अत्र श्रौतयागे विनित्कानां स्तोत्राणां मन्त्राः विहिताः ।

Unit – 2 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य द्वादशोऽध्यायस्य चतुर्थात् षष्ठखण्डं यावत् ।

Objective – अत्र श्रौतयागे विनित्कानां स्तोत्राणां मन्त्राः विहिताः ।

Unit – 3 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य त्रयोदशोऽध्यायस्य प्रथमद्वितीयखण्डौ ।

Objective – अत्र श्रौतयागे विनित्कानां स्तोत्राणां मन्त्राः विहिताः ।

Unit – 4 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य त्रयोदशोऽध्यायस्य तृतीयचतुर्थखण्डौ ।

Objective – अत्र श्रौतयागे विनित्कानां स्तोत्राणां मन्त्राः विहिताः ।

Unit – 5 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य त्रयोदशोऽध्यायस्य पञ्चमषष्ठखण्डौ ।

Objective - अत्र श्रौतयागे विनित्कानां स्तोत्राणां मन्त्राः विहिताः ।

Objective of the Paper

विषयस्योदेशकथनम् —

विषयेऽस्मिन् श्रौतयागे विनियुक्तानां स्तोत्रियाणां सङ्कलनं कृतं वर्तते । येन श्रौत्रयागस्य सम्पादनं भवतीति । अस्य विनियोगः श्रौतयागे भवतीति ।

आचार्य वेदभाष्यम्

1st Semestar

SOFTCORE

Paper No- 5

विषय:- वैदिकसाहित्यस्येतिहासः

Unit – 1 वेदानां वैशिष्ट्यम्, वेदशब्दस्य व्युत्पत्तिः ।

Objective - चतुर्णिमिपि वेदानामलौकिकोपायेन फलप्रदानत्वे महिमावर्णनं तथा वेदशब्दस्य चत्वारः अर्थाः प्रतिपादिताः

Unit – 2 ऋग्वेदस्य परिचयः । यजुर्वेदपरिचयः

- Objective –** अत्र ऋग्वेदस्य उपलभ्यमानानां पञ्चशाखानां तथा यजुर्वेदस्य शुक्ल-
कृष्णयोः भेदं निरूपणं कृत्वा यजुर्वेदस्य शाखागतपरिचयः वर्णितः ।
- Unit – 3** सामवेदस्यपरिचयः, अथर्ववेदस्य परिचयः
- Objective –** सामवेदस्य उपलब्धानां शाखानां वर्णनं तथा अथर्ववेदस्य प्रचलितशाखानां
वर्णनं कृत्वा तदन्तर्गत विषयाणां विवेचनं कृता वर्तते ।
- Unit – 4** ब्राह्मणपरिचयः, ब्राह्मणवैशिष्ट्यम्
- Objective –** अत्र चतुर्णामिपि वेदानां ब्राह्मणपरिचयः तथा ब्राह्मणे
विद्यमानदशविधलक्षणानां वर्णनां कृत्वा ब्राह्मणवैशिष्ट्यं प्रतिपादितम्
- Unit – 5** आरण्यकोपनिषदां वैशिष्ट्यम्, परिचयश्च ।
- Objective -** अत्र चतुर्णामिपि वेदानामुपलब्ध-आरण्यकानां वर्णनं किञ्च वेदानुगुणमुपनिषदां
वैशिष्ट्यञ्च प्रतिपादितम्

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् चतुर्णा वेदानामुपरि मौलिकविषयाः प्रतिपादिताः किं तत्र वेदस्य विषयः, वेदेषु
कथं देवोपासना आध्यात्मविद्या तथा दार्शनिकानि तत्वानि गुम्फितानि सन्ति, एतस्य पत्रस्याध्ययनेन
तत् सर्वं स्पष्टतया ज्ञातुं शक्यते । ब्राह्मणारण्यकोपनिषदः स्वरूपं तत्र वर्णितमस्ति । तदपि पत्रेऽस्मिन्
प्रतिपादितं वर्तते । अतः एतस्य विषयस्य अध्ययनेन छात्राणां महान् उपकारो भवति ।

आचार्यः - वेदभाष्यम्

2nd Semestar

सामवेदः

Paper No- 6

विषयः सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य चतुर्दशपञ्चदशोऽध्यायौ । (सायणभाष्यम्)

- Unit – 1 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य चतुर्दशोऽध्ययस्य प्रथमखण्डः ।
- Objective - अत्र अग्ने: पवमानस्तुतिः कृता वर्तते ।
- Unit – 2 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य द्वितीयतृतीयखण्डौ ।
- Objective – अत्र अग्ने: पवमानस्तुतिः कृता वर्तते ।
- Unit – 3 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य चतुर्थखण्डः ।
- Objective – अत्र अग्ने: पवमानस्तुतिः कृता वर्तते ।
- Unit – 4 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य पञ्चदशोऽध्यायस्य प्रथमद्वितीयखण्डौ ।
- Objective – अत्र अग्ने: पवमानस्तुतिः कृता वर्तते ।
- Unit – 5 सामवेदसंहितायां उत्तरार्चिकस्य पञ्चदशोऽध्यायस्य तृतीयचतुर्थखण्डौ ।
- Objective - अत्र अग्ने: पवमानस्तुतिः कृता वर्तते ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

पत्रेऽस्मिन् अग्निपवमानस्तुतिः विहिता वर्तते । यत्र बहुषिः सामन्त्रैः स्तुतिः ऋत्विजः यजमानाश्च कुर्वन्ति ।

आचार्यः - वेदभाष्यम्

2nd Semestar

सामवेदः

Paper No- 7

विषयः ताण्ड्यमहाब्राह्मणम् (द्वितीयोऽध्यायः)

Unit – 1 द्वितीयोऽध्यायस्य प्रथमात् तृतीयखण्डं यावत् ।

- Objective -** अत्र गवामयनम्, विष्टुतेः वर्णनं प्रमुखतया वर्तते
- Unit – 2** द्वितीयोऽध्यायस्य चतुर्थखण्डात् सप्तमखण्डं यावत्।
- Objective –** अत्र पञ्चदशस्तोमः तिस्रविष्टुतयश्च प्रोक्तः।
- Unit – 3** द्वितीयोऽध्यायस्य अष्टमात् एकादशखण्डं यावत्।
- Objective –** अत्र दशात्र्याः विष्टुतेर्विधानं प्रतिपादितम्।
- Unit – 4** द्वितीयोऽध्यायस्य द्वादशखण्डात् चतुर्दशखण्डं यावत्।
- Objective –** अत्र सप्तदशस्तोमविषयाः प्रतिपादिताः।
- Unit – 5** द्वितीयोऽध्यायस्य पञ्चदशखण्डात् सप्तदशखण्डं यावत्।
- Objective -** अत्र उद्यताख्या द्वितीयाविष्टुतिः प्रोक्ता।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

नित्यनैमितिककाम्यस्तोमाः, यज्ञे उपयुज्यमानाः प्रोक्ताः। अत्र गवामयनं, विष्टुतेः वर्णनम्, पञ्चदशस्तोमः, सप्तदशस्तोमः, तिस्रविष्टुतिः उद्यताख्याविष्टुतिः इत्यादयः विषयाः प्रमुखाः भवतीति।

आचार्य वेदभाष्यम्

2nd Semestar

Interdisciplinary

Paper No- 8

विषय:- **निरुक्तम् सप्तमोऽध्यायः**

Unit – 1 सप्तमोऽध्यायस्य प्रथमपादः

- Objective -** अत्र मन्त्राणां त्रैविध्यं नाम परोक्षकृताः, प्रत्यक्षकृताः, आध्यात्मिकगाश्च मन्त्राः वर्णिताः सन्ति। यज्ञे अग्ने: विष्णोश्च प्राथम्यं वर्णितम्।

Unit – 2	सप्तमोऽध्यायस्य द्वितीयपादः ।
Objective –	अत्र यज्ञसम्बन्धी विचारः देवानां पृथिवी, अन्तरिक्ष, द्यलोकादिषु विद्यमानस्वरूपविषये तथा देवतानाम् आकारचिन्तनं वर्णितम् ।
Unit – 3	सप्तमोऽध्यायस्य तृतीयपादः ।
Objective –	तिस्र एव देवता: इति यास्कस्य अभिप्रायानुगुणं भक्तिसाहचर्यं च वर्णितम् । तत्र मन्त्रस्य व्युत्पत्तिः छन्दसां परिचयश्च वर्णितोऽस्ति ।
Unit – 4	सप्तमोऽध्यायस्य चतुर्थपञ्चमपादौ ।
Objective –	अत्र अग्निशब्दस्य व्युत्पत्तिपुरः सरं वर्णनम् । ऋग्वेदोक्तमन्त्राणामुदाहरणपुरः सरम् अग्नेर्महिमावर्णनम्, जातवेद इति शब्दस्य व्युत्पत्तिः निर्दर्शनम् ।
Unit – 5	सप्तमोऽध्यायस्य षष्ठसप्तमपादौ ।
Objective	अत्र वैश्वानरशब्दस्य उपरि विचारः, अग्ने: लोकत्रयेषु व्यापकत्वस्वरूपम्, एवञ्च वृष्टेः रहस्यं प्रतिपादितम् ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

अध्यायेऽस्मिन् मन्त्राणां भेदाः, तिस्र एव देवता: अग्नि, इन्द्रः, आदित्य-इत्येतासां देवतानां निर्वचनम् । तथा अग्ने: जातवेदः वैश्वानरः इति नामभिः निर्वचनादिकं समाप्नातम् । तथा अग्निशब्दस्य व्युत्पत्तिः धातुभ्यः निष्पन्नाः इत्यपि आलोचितम् ।

आचार्यः - वेदभाष्यम्

4th Semestar

सामवेदः

Paper No- 9

विषयः छान्दग्योपनिषद् प्रथमोऽध्यायः शाङ्करभाष्यम्।

Unit – 1 प्रथमोऽध्यायस्य प्रथमद्वितीयखण्डौ

Objective - अत्र ओङ्कारस्य व्याख्यानम्, तस्य आध्यत्मिकोपासनादि विषयाः समाप्नाता।

Unit – 2 प्रथमोऽध्यायस्य तृतीयचतुर्थखण्डौ।

Objective – अत्र ओङ्कारस्य आधिदैविकोपासना ओङ्कारेण अमृतत्वप्राप्तिश्च प्रोक्ता।

Unit – 3 प्रथमोऽध्यायस्य पञ्चमखण्डात् सप्तमखण्डं यावत्।

Objective – अत्र सूर्यः तथा प्राणरूपेण ओङ्कारस्योपासना विविधस्वरूपेण उद्गीथोपासना प्रोच्यते ॥

Unit – 4 प्रथमोऽध्यायस्य अष्टमखण्डात् दशमखण्डं यावत्।

Objective – अत्र उद्गीथसम्बन्धशीलकः तथा दालुभ्यसम्पादनादि विषयाः प्रोच्यन्ते । किञ्च उषस्ति आख्यातम् उच्यते ।

Unit – 5 प्रथमोऽध्यायस्य एकादशखण्डात् त्रयोदशखण्डं यावत्।

Objective - अत्र प्रस्तावादि देवतासम्बन्धादीनां वर्णनं शैव-उदगीथ वर्णमुपलभ्यते । त्रयोदशस्तोमानां वर्णनमपि प्रोच्यते ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देशकथनम् —

विषयेऽस्मिन् ओङ्कारस्य वर्णनम् आध्यात्मिकोपासना सूर्य-तथा प्राणरूपेण
ओङ्कारस्योपासना, उद्गीथोपासना उवस्ति आख्यानम् इति प्रसिद्धाख्यानं वर्तते । प्रस्तावादि देवता
सम्बन्धिवर्णनमपि प्रतिपादितम् ।

आचार्य वेदभाष्यम्
2nd Semestar
SOFTCORE
Paper No- 10

विषय:- वैदिकसाहित्यस्येतिहासः

Unit – 1 वेदानां वैशिष्ट्यम्, वेदशब्दस्य व्युत्पत्तिः ।

Objective - चतुर्णामपि वेदानामलौकिकोपायेन फलप्रदानत्वे महिमावर्णनं तथा
वेदशब्दस्य चत्वारः अर्थाः प्रतिपादिताः ।

Unit – 2 ऋग्वेदस्य परिचयः । यजुर्वेदपरिचयः ।

Objective – अत्र ऋग्वेदस्य उपलभ्यमानानां पञ्चशाखानां तथा यजुर्वेदस्य शुक्ल-
कृष्णयोः भेदं निरूपणं कृत्वा यजुर्वेदस्य शाखागतपरिचयः वर्णितः ।

Unit – 3 सामवेदस्यपरिचयः, अथर्ववेदस्य परिचयः ।

Objective – सामवेदस्य उपलब्धानां शाखानां वर्णनं तथा अर्थवेदस्य प्रचलितशाखानां वर्णनं कृत्वा तदन्तर्गत विषयाणां विवेचनं कृता वर्तते ।

Unit – 4 ब्राह्मणपरिचयः, ब्राह्मणवैशिष्ट्यम् ।

Objective – अत्र चतुर्णामपि वेदानां ब्राह्मणपरिचयः तथा ब्राह्मणे विद्यमानदशविधलक्षणानां वर्णनां कृत्वा ब्राह्मणवैशिष्ट्यं प्रतिपादितम् ।

Unit – 5 आरण्यकोपनिषदां वैशिष्ट्यम्, परिचयश्च ।

Objective - अत्र चतुर्णामपि वेदानामुपलब्ध-आरण्यकानां वर्णनं किञ्च वेदानुगुणमुपनिषदां वैशिष्ट्यश्च प्रतिपादितम् ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् चतुर्णा वेदानामुपरि मौलिकविषयाः प्रतिपादिताः किं तत्र वेदस्य विषयः, वेदेषु कथं देवोपासना आध्यात्मविद्या तथा दार्शनिकानि तत्वानि गुम्फितानि सन्ति, एतस्य पत्रस्याध्ययनेन तत् सर्वं स्पष्टतया ज्ञातुं शक्यते । ब्राह्मणारण्यकोपनिषदः स्वरूपं तत्र वर्णितमस्ति । तदपि पत्रेऽस्मिन् प्रतिपादितं वर्तते । अतः एतस्य विषयस्य अध्ययनेन छात्राणां महान् उपकारो भवति ।